

EUSKAL PRENTSA LOKALAREN PROBLEMATIKA

Mahaingurua

ASKOREN ARTEAN

Herrietako prentsari buruz hitzegiteko zenbait protagonista bildu nahi izan ditugu mahai baten inguruan. *Arrasate Pre s*-eko José Félix Díaz de Tuesta, *Ttipi-ttapa*-ko José Manuel Irigoien eta *Berrigarako* Estepan Plazaola izan ditugu *Jakin* aldizkariko mahai biribilaren inguruan. Nor bere izenean hitzegitera etorri da, bere eskarmentu eta guzti, eta ez bere aldizkariaren ordezkaritzan.

Herri-aldizkari hauen egoeraz eta etorkizunaz berauen iritzia eta gogoetak jasotzen ditugu hemen. Aldizkariaren asmoa zera da mahainguru honetan: egoeraren balorazioaz gain, prentsa-mota honek nola planteatzen duen bere estatusa, bere egitura eta bere produktua ezagutzera ematea.

EGOERAREN BALORAZIOA

JAKIN.- P rentsa lokalean murgildurik zaudetenez eta bere problematika gertutik ezagutzen duzuenez zein egoeratan aurkitzen da une honetan, zer diagnostiko egin dezakezue?

JMI.- Oro har ikusirik, prentsa lokala edo eskualde-prentsa ugaltzen doala eta eredu zehatz bat nagusitzen ari dela esan liteke. Nagusitzen ari den eredu horrek ardatz nagusi batzuk izango lituzke. Batetik, doan banatzen da eta honek aldaketa nagusi bat eragin du. Honi esker, euskal prentsak oraintsu arte zuen zabalkunde urriaren arazoa gainditzea eta esparru zabalagoetara iristea lortu da. Bestetik, finantzazioa dela eta, bi diru-iturri konbinatzea, alegia, publizitateari esker sartzen dena eta erakunde publikoetatik datorrena eta gure kasuan erabakiorra izan dena. Maiztasunaren kontua ere aipagarria litzateke. Gehienak maiztasun azkarrekoak dira: astekariak, hamaboskariak, hilabetekariak. Eta azkenik, ia-ia gehienak euskaraz idatziak direla.

Beharbada punturen bat edo beste utziko nuen esan gabe baina, oro har, horiek izango lirateke herri-prentsaren edo eskualde-prentsaren ardatz nagusiak.

JFDT.- Nik gauza pare bat gehituko nituzke. Bata ikuspegia da. Finantzabidez, maiztasunaz eta zabalpenaz aparte, ikuspegia ere aldatu egin da. Nere ustez, orain arteko euskal prentsa —lokala eta ez-lokala— “masoka” samarra izan da. Euskararen aldeko militantziak eragindakoa eta betiko euskaltzaleei zuzendutakoa. Oraingo prentsa lokalean ikuspegi hori aldatu egin da eta helburua ez da betiko euskaltzaleek irakurtzea, baizik eta sekula euskaraz irakurri ez duen jendearentzat produktu on eta erakargarri bat egitea.

Eman den beste aldaketa izan da antolakuntz moduarena. Gaurko prentsa lokalak enpresa-moduko edo antzeko egitura serio eta sakonaz funtzionatu behar duela ikusi du, lehengo amateurismo eta militantziak baztertuz. Informatikaz baliatzea, esate baterako oso aurrerapausu inportantea izan da. Esango nuke lehenbizikoz dihardugula behar besteko giza baliabideekin eta baliabide teknikoekin lanean eta euskarak aurrea hartu diola gaztelerari munduan ematen ari diren espe-

rientziak geureganatzeko orduan. Orain arte hau ez zen horrela gertatzen.

JAKIN.- Prentsa orokorrarekin, zabalagoarekin konparatuz gero garbi daude bien arteko desberdintasunak, baina orain arte egiten zen prentsa lokalarekiko, alegia, *herri-aldizkaria* deitzen zen harekiko desberdintasun nagusia zein da?

JFDT.- Gaur egungoa “prentsa” dela, hain zuzen ere. Lehengo herri-aldizkari haiek, bai edukinez, bai ikuspegiz, marginal samarrak ziren. Orain, berriz, planteamenduan ere baztertu egiten da marginal izatea. Gaurko prentsa lokalak gizartean estatus bat izango duen produktua izan nahi du.

JMI.- Bai, hori argi eta garbi dago. Horrek eredia bera ere baldintzatu egiten du. Hasiara-hasieran jadanik jartzen diren helburuetako bat, hain zuzen ere, tresna eragile bat izatea eta herrietako sektore gehienetara iristea da. Eta horrek mugatu egiten du bai edukina, bai informazioaren trataera, etab. Ez da, beraz, betiko elite edo euskararen munduan dagoeneko murgildurik dagoen jendearentzat egiten den produktua, edonorentzat egiten dena baizik; baita inoiz euskaraz irakurri ez duenarentzat ere.

EP.- Esandakoari erantsiko nioke nik fenomeno berria dela. *Arrasate Press* izan zen fenomeno honen aitzindari eta bere inguruan, edo haren eraginez, sortu dira eta sortzen ari dira aldizkari berriak edota birmoldatzen ari dira lehendik zeuden batzuk. Dena den, fenomeno berria denez, behar bezalako eredu sendo eta finkoa edukitzeko oraindik asko falta zaiola esango nuke.

JMI.- Prentsa lokalak, duen hurbiltasunagatik eta beste hainbat faktore rengatik potentzialitate nabarmenak ditu. Hau aspaldidanik somatzen zen gauza izanik ere, zaila gertatzen zen gauzatzea. *Arrasate Press*-ek eredu bat eskaini du eta oso oportazio garrantzitsua izan da.

JFDT.- Azpimarratzekoa litzateke, baita ere, instituzioak hain gogor inplikatzeko fenomeno honetan. Aldizkari berri bat sortzen den herri gehienetan herriko udala, eta zenbait kasutan beste hainbat erakunde ere —Diputazioa, Gobernua, etab.— inplikatzeko da. Honek esan nahi du erakunde publikoek harreko onak egin diotela prentsa lokalari eta hori oso gauza garrantzitsua da.

tzitsua da. Konturatuta, beharbada, euskarazko egunkaria/ak egin aurretik behar dela horrelako oinarrizko lan bat, horiek arrakasta izan dezaten.

EP.- Arrasateko esperientzia ondo ateratzea oso inportantea izan da. Esperientzia batek leku batean arrakasta lortzen duenean beste lekuetan gauzak errazago egiten dira. Nik esango nuke une honetan udaletan komunikabideen arloari ateak irekitzen ari zaizkiola. Bergaran, esate baterako, orain aldizkariarekin ari gara baina hasiak gara irratiaz —bertako irratiaz— berba egiten.

JAKIN.- Horrek zer esan nahiko luke? Gauzak planifikazio baten ondorio izan ordez, kutsapen-sistema batek eraginik egiten direla?

JFDT.- Hori argi dago. Fenomeno arrakastatsu bat egon da eta horren ostean beste hainbat lekutara zabaldu da. Kultura arloan, oro har, erakunde publikoak fenomeno arrakastatsuen bila dabilta. Euskal Herrian, eta beste edozein lekutan ere, proiektu arrakastatsuren bat balego hurrengo egunean etorriko lirateke erakunde publikoak hori erostera. Zergatik? Kultura, gehienetan, minoritarioa, aukeratuentzat delako. Baina zerbaitek arrakasta izango duela somatzen badute, jende arruntarentzat erakargarria izan daitekeena, erakunde publikoek behar beste diruz eta gehiagoz laguntzen dute. Herri guztiek eduki nahi dute arrakasta duen zerbait, positiboa den zerbait, herrian ondo ikusita dagoen zerbait. Eta gainera merkea bada —euskarazko herri-prentsa bezala— hainbat hobeto. Horrelako gauzak edukitzea eskaparate on bat edukitzea da, bai herriarentzat eta baita udalarentzat ere.

EP.- Erabat ados nago. Bilbon, adibidez, Gorordoren garaietan *Bilbao* izeneko aldizkaria sortu zen. Bertako zuzendariak komentatu zidan behin inkesta bat egin zela herritarren artean garai horretan. Jendeari galdetzen zitzaion ea zer izan zen legegaldian zehar egin zen gauzarik onena, eta jendeak zera erantzun zuen: bata, aldizkari hori ateratzea, eta bestea, Arriaga antzokia txukuntzea.

JAKIN.- Dena den, eredu zehatz baten barruan ari zarete zuek orain lanean. Subentzioen eta publizitatearen kontua alde batera utziz, eta maiztasuna, informazioa lantzeko modua,

informazioa tratatzeko era, etab. kontutan izanik, eredu bat baino gehiago dago. Badira batzuk, beraz, nolabait eredu bat markatzen ari direnak, aurrera doazenak eta neurri batean aitzindari direnak, baina besteak? Eredu berberera al datoz? Erabat definituta al dago eredu ala bat baino gehiago dago? Zein da gaurko panorama?

JFDT.- Momentu honetan herri-mailako aldizkariak eta eskualde-mailako aldizkariak daude. *Ttípi-ttapa* bera, esaterako, eskualde askotan banatzen den aldizkaria da. Aldi berean, herri-mailako aldizkarien artean, herri txikiak aldizkariak eta herri handi edo handi samarretako aldizkariak bereizi behar dira. Biztanlego txikia duten herrietako aldizkariak arazo bat dute: baliabide-falta; bai giza baliabide-falta, baita baliabide ekonomikoen falta ere. Kontestuak, beraz, bere mugak jartzen ditu eta honenbestez, ezintasuna sortzen da eta ezintasunak, nahitaez, desberdintasunak markatzen ditu. Baina bestela, beste guztiak, edo gehienak, eredu hau jarraitzen dute edo orain arte beste eredu batekin funtzionatu dutenak eredu honetara birmoldatzen ari dira, hala nola, Urretxun, Orion, Eibarren, Aretxabaletan. Batzuek asmatuko dute eta beste batzuek, beharbada ez, baina hori merkatuko kontua da.

JAKIN.- Zein da erritmorik egokiena?

JFDT.- Indarren arabera, jakina, baina izatez astekaria da, nereustez, egokiena. Hilabetekarien arazoa da denbora gehiegi pasatzen dela batetik bestera bitartean. Notiziak zaharkituak geratzen dira eta intzidentzia, eragina, txikiegia da. Hamaboskarietan harremana estuagoa da. Astekaria da, beraz, nerezat behintzat, egokiena: egun jakin batean argitaratzen da eta jendea zain dago. Nik nahiago dut 18 orrialdeko astekari bat 36 orrialdetako hamaboskari bat baino. Hori duda barik. Egia da, nolana ere, herri askoren berri ematen duten eskualde-mailako aldizkarietzat, hainbeste herri izanda eta koordinazio inportante baten beharra izanda, zaila dela, baina ahal izanez gero, astekari izatea hobe.

JMI.- Bai, guretzat, eskualde-prentsa egiten dugunontzat, egitura bera da oztopo edo hutsunerik handiena. *Ttípi-ttapa*-ren kasuan herrietako informatzaileak hogeiren bat dira, baina ez dira lanbidez horretara bakarrik dedikatzen. Hiru gara

aldizkarira soil-soilik dedikatzen garenok eta honek esan nahi du erredakzioan informazioaren %60 bakarrik produzitzen dugula. Horrek oztopo bat sortzen du. Eskualdea hain zabala izatea problema bat da. Argazkien biltzea, distantziak, banaketa, etab., oztopo bihurtzen dira. Herri-aldizkariak, aldiz, errazago dute. Posibilitate minimoak (potentzialitate ekonomikoa, publizitatea, etab.) betez gero, esparru hori informatiboki lantzea errazagoa da. Laupabost pertsonak osaturiko taldetxo batek erraz betetzeko moduko gauza da.

JAKIN.- Orain mugimendu handia dago, birmoldaketa ugari, etab., baina hemendik bost/hamar urtera, zuen ustez, zer geldituko da?

EP.- Nere ustez, gaur baino aldizkari gehiago izanen da. Orain arte era honetan sortu direnetatik batzuk oso kondizio gogorretan dabilta, ez dago dudarik, eta beharbada horien bizi-iraupena jende profesionala lortzean datza; baina bestela, nik uste dut instituzioek interesa badutela eta laguntzen jarraituko dutela. Lehen baino iraunkoragoak izango dira mota honetako aldizkariak.

JFDT.- Praktikan, gainera, aspaldi honetan sortutakoak hortxe daude. Eta aurrera egiten ari dira. Zergatik? Planteamendua serioa delako. Gaur egun ez da lagunarteko gauza bat, militantismoz soil-soilik egiten den gauza bat, militantismoa eta kolaboratzaileen lana oso garrantzitsuak badira ere. Orain oinarriak sendoagoak dira. Lana bera ere gratifikanteagoa da. Zerbait argitaratu eta inork irakurtzen ez duenean, norbera ere nekatu egiten da. Alde honetatik, oraingo aldizkariak askoz ere baldintza hobeak dituzte aurrekoak baino.

EP.- Erakundeei —udalei batipat— oso zaila izango zaie, fenomeno honek sortu duen espektatiba ikusirik laguntza ukatzea.

JAKIN.- Baina noiznahi eta nonnahi ezin daiteke aldizkari bat sortu, “nahi” hutsez eta “mimetismoz” jokatzeko ez da nahikoa. Baldintza objektibo batzuk behar dira. Zuen eskarmentutik begiratu, nola kokatzen duzue zuen produktua puntu hauei buruz: euskaldungoaren kontzentrazioa, giza eremuaren tamaina, egituraren sendotasuna, azpiegitura teknikoaren pre-

nia, jende “profesionalaren” (komatxoen artea bada ere) behar-
rizana, etab.

JFDT.- Aldizkari bakoitzak bere bidea bilatu behar du, ele-
mentu guzti horiek kontutan hartu eta behar bezala nahastu;
eta batez ere, aldizkarien tiradak, herrien tamainak,
eskualdeak, biztanlegoa, etab. hain desberdinak izan daitez-
keenez, asmatu zein proportziotan nahastu behar diren. Dena
den benetan garrantzia duena da gehienok, subentzio handi-
agoarekin edo txikiagoarekin, teknologia modernoa erabiltzen
ari garela, tankerako produktu bat egiten ari garela, profe-
sional samarrak garela... Alde honetatik denok ari gara, gure
ingurunera egokituta jakina, estilo bereko produktua egiten.
Bere aldizkaria birmoldatzen ari direnak edota berria sortzen
ari direnak ere serio dabilta, ikusiz, galdetuz, informatuz...

EP.- Euskaldungoa aipatu duzunez, gauzatxo bat komentatu
nahi nuke. Bergaran bi aldizkari argitaratzen dira. Bata, erabat
euskaraz idatzia eta bestea ia-ia erabat gaztelaniaz.
Euskarazkoa astekaria da eta bestea, berriz, hilabetekaria.
Implantazioari begiratuz gero, bati baino gehiagori harrigarria
egingo zaion arren, euskarazkoak besteak baino askoz ere
implantazio handiagoa du. Zergatik? Euskaraz dagoelako? Ez,
astekaria delako. Hemendik atera daitezkeen ondorioak, beraz,
bi dira gutxienez: bata, kasu honetan hizkuntzak baino gar-
rantzi handiagoa duela maiztasunak eta bestea, prentsa-eredu
honek euskararen arazoa gainditzera laguntzen duela.

JFDT.- Ildo horretatik jarraituz, nik zera erantsiko nuke.
Iraupenari begira oso inportantea da leku bat, espazio bat lor-
tzea. Hori lortzen bada iraupena aseguratuta dago. Arrasaten
badugu horrelako esperientzia bat. *Arrasate Press*-en arrakasta
ikusita, beste batzuk, inolako informaziorik gabe, beste
aldizkari bat —erdaraz— ateratzen hasi ziren, baina porrot
egin zuten. Eta porrot egin zuten, batez ere, aurretik bazego-
elako leku hori betetzen zuen beste bat. Euskarari, beraz,
komeni zaiona da, espazio bat lortzeaz aparte, lehena izatea.
Oso zaila da implantazio sendo bat duen aldizkari bati espazioa
jatea. Hizkuntz ikuspegitik datu hori oso esanguratsua da.

Inportantea da, baita ere, harreman pertsonalak lantzea, anonimatoan erori gabe. Horregatik erabiltzen dugu harpidetza-sistema, kioskoetan saltzearen ordez.

JAKIN.- Aipatu den hainbat puntu "arazo" bezala har genezake orain. Aldizkari mota honek baditu bere berezitasunak eta, noski, bere problemak. Hala nola, bere izaera (publikoa/pribatua), bere finantziarioa (subentzioa/publizitatea), bere esparrua (herria/eskualdea), bere hizkuntza (euskara/erdara, euskalkia/estandarra). Goazen puntuz puntu.

PRIBATU/PUBLIKO

EP.- Hemen aldizkari gehienak herri-talderen batek bultzatuak dira eta diru-laguntza publikoa dute.

JFDT.- Jabetza, ordea, pribatua da eta horrek markatzen du muga. Oso desberdina da erabat publikoa izatea ala jabetza pribatua izatea nahiz eta gainontzeko gauza guztiak —finantziarioa, gestioa, etab.— publikoak izan.

EP.- Erabat publikoa izateak hizkuntz ikuspegitik arazo bat planteatuko luke: ezin argitaratu ahal izatea euskara hutsean. Eta ez hori bakarrik. Publikoa izanez gero nekez lortuko litza-teke bere inguruan horrenbeste jende eta kolaboratzaile biltzea, erakunde publikoek ez dutelako horretarako gaitasunik. Ez da ahaztu behar aldizkari hauen inguruan doan lan egiten duen laguntzaile asko dagoela, banaketan, administrazioan, erredakzio-kontseiluan.

JFDT.- Publikoa izanez gero, langile, lankide eta laguntzaile guztiak ordainduak beharko luketela ematen du. Eta hori ezinezkoa da. Ez hemen bakarrik. Gu baino haziagoa den prentsa katalanak ere doan lanean dabilen jende asko dauka. Herritarrengandik oso gertu egonik, erraz inpliketzen da jendea eta aldizkariarekin identifikatu egiten da, eta hori oso inportantea da.

JAKIN.- Aldizkari publikoak aldean eduki ditzakeen hizkuntz problema, identifikatze-problema, lankidetzaproblema aipatu dira. Eta dependentzia politikoa?

EP.- Dударik ez, badago horren arriskurik.

JMI.- Bai, guk ezagutu dugu horrelakorik. Inoiz subentzioren bat edo beste baldintzatu izan zaigu. Hori normala da. Ia beti gertatzen den kontua da.

JAKIN.- Dependentsia horretatik pribatuak ere ez daude libre, baina eragina ez dela horren arteza eta zuzena pentsa daiteke. Lotura txikiagoa da. Publikoa izanez gero badirudi eragina handiagoa izan daitekeela. Subentzioa ematen duenak momentu batean esan dezake: informazio hau sartzen ez baduzue (edo beste halakoa sartu zenutelako) diru-laguntza kenduko dizuet.

EP.- Finantzabide publikoz bizi direnak buletinak dira: udal buletinak.

JFDT.- Egia da horrelako kasutan nolabaiteko eragin politikoa gerta daitekeela baina nik behintzat ez nuke gaizki baloratuko, produktu erakargarri bat sortuko balitz, jendeak irakurriko lukeen produktu bat balitz. Arazo larriena produktuak erakargarritasunik ez duenean sortzen da. Hori da buletin munizipalei gertatzen zaiena, hil samarrak direla eta horregatik jendeak ez dituela irakurtzen.

Egia da, baita ere, erakunde publikoek laguntzarik ematen ez badute era honetako aldizkariak pikutara joan daitezkeela. Momentu batean publizitateak edo atzetik lanean diharduen taldeak porrot egiten badu, gauza bera. Elementu guztiek dute, beraz, garrantzi handia. Dena den, arrisku inportante bat badago eta zera da: joera politiko zehatz batekin lerrotzea. Eta ez kanpotik etor daitekeen eraginagatik, baizik eta aldizkariak berak har dezakeen bideagatik. Jendeak somatzen badu aldizkaria norbaiten edo zerbaiten alde ari dela, horrekin identifikatzen ez diren guztiak, automatikoki, kontra jartzen dira eta aldizkariak sinesgarritasuna galtzen du. Aldizkaria errebindikatzailer izan daiteke, baina inolako siglekin identifikatu gabe. Independentzia politikoa mantentzea oso garrantzitsua da.

EP.- Independentzia politikoa mantentzen ez bada publizitatea arriskutan jartzen da.

JAKIN.- Hor al dago aldizkarion "Akilesen orpoa"?

EP.- Neurri handi batean, bai.

JFDT.- Aldizkari bat sendotua egon arren, erredakzioa aldatu eta joera politiko batekin identifikatzen hasiko balitz, galdu

egingo luke sinesgarritasun guztia, eta baita erakundeen eta merkatarien laguntza ere. Besterik da norberak independentzia ekonomikoa izatea eta inplantazio txikiagoa. Baina, nahitaez, herri osora iritsi nahi bada, gaurko egoeran beharrezkoa da independentzia politikoa edo ideologikoa.

PROFESIONAL/AMATEUR

JAKIN.- Une honetan eredu honetako aldizkari batek zenbat laguntzaile behar ditu, zenbat dira bertan daudenak edo egon behar luketenak? Eta bestalde, sistema zaharrea *amateur* gisa funtzionatzen dutenak ba al dute etorkizunik? Nola ikusten duzue arazoa eta etorkizunari buruz zer aurrakusten duzue?

JMI.- Kasu gehienetan badago hiruzpalau pertsonako talde bat, profesionala, bai ikasketa aldetik, kazetariak direlako, eta baita dedikazio aldetik ere, horretara dedikatzen direlako profesionalki. Bestalde, *amateur*-ez osaturiko ekiporik ere bada, eta egia esan, beren bizi propioa izaten dute era honetako taldeek. Normalean modu militantean, altruistan, soldatarik kobratu gabe, gogoz eta ilusioz egiten dute lana. Baina horrek ziklo bat betetzen du eta mugatu egiten du proiektuaren iraupena. Hortxe dago, hain zuzen ere, bereizketa. Nolanahi ere, kasu gehienetan konbinazio bat ematen da. Ez dakit oso ongi zer proportzio gorde behar den. Dena dela, nik gero eta garbiago dut produktua benetan funtziona dezan profesiotaltasun-eremua indartu egin behar dela.

EP.- Astero orri-kopuru handi samar bat ateratzen dutenei beharrezkoa zaie gutxienezko azpiegitura bat izatea. Maiztasun handi bati erantzuteko beharrezkoa da bizpahiru lagun profesional horretara dedikatzea.

JAKIN.- Astekari batek informazioa bildu, taxutu eta zabaldu egin behar du. Profesionalen lana zein arlotan ematen da?

EP.- Profesionalak, batez ere, erredakzio, maketazio eta publizitate-lanetara dedikatzen dira.

JFDT.- Informazioa biltzen eta taxutzen ematen da profesioaltasuna gehienbat. Gainontzeko lanei aurre egitea errazagoa da. Urtean diru asko mugitzen ez bada adminis-

trazioak ez du lan handiegirik ematen. Bestalde, banaketa ez dugu geuk egiten. Ordaindu egiten da baina kanpoko jendeaz baliatuz burutzen da.

Dena den, hasieran gauza polita eta erakargarria den arren, garbi dago apurka-apurka enpresa-dinamika batean sartzen zarela (kostuak jaistera, baliabideak optimizatzeraz...) eta horri aurre egiteko jende profesionala behar dela.

JAKIN.- Zer kostu-eskema du horrelako aldizkari batek?

EP.- Egoitzak gehienetan publikoak, munizipalak izaten dira. Honek esan nahi du ez dela ez argirik, ez urik, ez ementarik ordaintzen. Inbertsioa, beraz, teknologi arloan egin behar da.

JFDT.- Hasiera batean inbertsioak —handiagoak edo txikiagoak— egin behar dira. Milioi t'erdirekin dexente ondo atera daiteke astekari bat. Hortik aurrera pertsonala, inprenta, argazkiak, joan-etorriak, telefonoa, etab. ordaindu behar dira. Gastuak, beraz, oso ezberdinak dira. Gastu batzuk txikiak dira baina beste batzuk ez hainbeste. Telefonoa, esate baterako, oso garestia da. Banaketa ere bai.

JAKIN.- Bataz beste zer bolumen du urtean gisa honetako aldizkari batek?

EP.- Gu, *Berrigara*-n, esate baterako, 20 orrialdeko astekaria, 2.500 aleko tiradarekin eta bi langile fijorekin, hamairu edo hamalau milioitan gabiltza.

JFDT.- Gure aurrekontua, *Arrasate Press*-ekoa, askoz handiagoa da. Iaz urte erdi edo, ia 7.000 ale ateratzen ihardun genuen. Gero, posta-prezioen igoera zela eta, tirada 5.800 alera jaitsi behar izan genuen. Bestalde, aldizkaria berrogeitalau orrialdekoa da eta pertsonala lau langile t'erdik osatzen dute. Guztira 45.000.000 pta.ko aurrekontua. Hortik 14.000.000 gutxi gorabehera erabiltzen dira pertsonala ordaintzeko.

JMI.- Gure aldizkaria, *Ttapa-ttapa*, tartean dago. Tirada 5.000 ale ingurukoa da eta aldizkarira osorik dedikatuak hiru lagun daude. Guztira 25.000.000 urteko. Dena den, datuak ez dut uste estrapolableak direnik. Gure kasuan, adibidez, eskualde-aldizkari bat egiten dugunez joan-etorriak oso garestiak ateratzen zaizkigu. Herri-aldizkari bati, berriz, kapitulu hau merke ateratzen zaio, etab.

FINANTZAZIOA

JAKIN.- Honek finantzaziora garamatza.

EP.- Bi bide baino ez daude: subentzazioa eta publizitatea. Aldizkari bakoitzak bere autofinantzaketa-maila du. Aldizkari batetik bestera desberdintasun handiak gerta daitezke. Batzuek aurrekontuen %40 finantzatzea lortzen dute, beste batzuek %60ra, %65era iritsi daitezke, baina errentagarria izatea oso zaila da.

JFDT.- Dena den, kontuz ibili beharra dago gai honetan. Aldizkari bakoitzaren egoerak datu hauek distortsiona egin ditzake. Tirada, publizitate-kopurua, etab., kontutan eduki behar dira. Datu horiek erabat baldintza ditzakete aurrekontuak. Hala ere, orain baino errentagarriagoa izan daiteke. Dirua galtzen baldin badugu produktua polita, erakargarria eta zabalpen handikoa izatea nahi dugulako da. Ez dugu errentagarria bakarrik izango den produktu bat nahi. Orrialde-kopurua murriztuko bagenu, aldizkaria herritik kanpo banatuko ez bagenu, etab., kostuak dexente jaitsiko lirateke. Autofinantzazioa, beraz, %60tik %80ra pasa liteke. Horrekin esan nahi dut gure oraingo egoera geuk aukeratu dugun egoera dela. Finantzazio publikoa dagoen bitartean oso egokia da ekimen pribatuak ahalegin bat egitea produktua ondo definitzen, produktu egoki eta erakargarri bat egiten, etab., nahiz eta defizitarioa izan. Azken finean, uste dut aukeratu dugun eredia egokia dela. Hizkuntz ikuspegitik begiratzuz gero, zer esanik ez.

JMI.- Nik, finantzazio eta baliabide propioei buruz, bi eredu edo egoera bereiziko nituzke. Bata, prentsa lokalaren fenomeno herri edo hiri batean ematen denean eta bestea, herri txikiez osaturiko gunerural batean gertatzen denean. Bi mundu horien arteko ezberdintasunak handiak dira. Potentzialitate publizitarioa, adibidez, nabarmenki jaisten da. Eta horrek hasieran aipatzen genituen ereduak, finantzazio-bideak, diru-iturri batek eta besteak zenbaterainoko pisua duen, etab., markatuko luke. Gure kasuan, errekurtsio publizitarioak nahikoa mugatuak direnez, diru-laguntzek errekurtsio propioek baino zati inportanteagoa osatzen dute. Herri txikietan publizitateak ez du oraindik —ezta erdaraz ere— guner urbano batean duen presentzia, indarra, nortasuna.

JAKIN.- Hiri-girora etorri zedin litzateke publizitatearen eta subentzioen arteko proportzio egokiena? Denok dakigu diru-laguntza eskatzea dela biderik errazena eta publizitate-munduan, berriz, lana gogor egin beharra dagoela eta utzikeria, nekea, etab. dakarke denbora pasa ahala. Beraz, zer tentsio mantendu beharko litzateke bien artean: %60-%40?

EP.- Orain arte, beste formula bat erabili ohi da. Formula horren arabera lokalak, lokalen gastuak eta langileen soldatak udalaren kontura doaz eta gainontzeko gastuak aldizkariak berak asumitzen ditu. Baina proportzioa gutxi gorabehera hortxe ibiliko da, alegia, udalak %40 eta aldizkariak %60.

JFDT.- Guk definitu dugun eredu honetan hala gertatzen da.

HERRIKOA/ESKUALDEKOA

JAKIN.- Kezka bat badut nik neuk eta zera da: ez ote den herria esparru txikiegia gertatuko aldizkari bat egiteko. Hau da, ez ote litzatekeen eskualdea herria baino esparru egokiagoa.

EP.- Herri handi samarretan, nere ustez, oinarria herriak izan behar du. Halere, bitarikoa ere egin liteke: parte handi bat herriko berriei eskaini eta beste atal bat bailarakoei. Publizitatea, adibidez, merketu egingo luke horrek. Kasu batzuetan bailara-aldizkariena formula ona izan liteke.

JFDT.- Hori argi dago. Hain zuzen ere, hor dago *Ttipi-ttapa*, eskualde askotan zabaltzen dena. Hala ere, kasu atipikotzat jo genezake. Horretan katalanen antzekoa da. Gure problemarik handiena da nortasun handiko herri asko ditugula bailara berean: Bergara, Arrasate, Oñati. Denontzako moduko produktu arrakastatsurik egitea zaila litzateke.

JMI.- Gu, berriz, behartuak geunden eskualde-eredua hartzera. Baldintza, populazio eta potentzialitate minimo batzuk behar dira era honetako produktu bat martxan jartzeko. Beharbada, hori ongi definitzea litzateke kontua.

EP.- Herri-mailako aldizkari batek lortzen duen hurbiltasunak garrantzi handia du. Eskualde-mailan hura galdu egiten da.

JFDT.- Aldizkari bat zenbat eta hurbilago egon herritarrendik, hainbat hobeto. Hurbiltasun horrek abantaila ikaragarriak dauzka. Hala ere, horretarako hainbat faktore edo baldintza behar dira. Ezinezkoa denean, beraz, beste eredu bat bilatu beharra dago. Herri bakoitzak, eskualde bakoitzak, bere eredu definitu behar du.

EUSKARA/ERDARA

JAKIN.- Elebitasuna komeni al da ala uko egin behar zaio?

EP.- Elebiduna izatea guztiz deskartatua dago. Esperientziak erakusten digu denborarekin gaztelania nagusitzen dela eta euskarak espazio gutzia galtzen duela.

JFDT.- Aldizkari batean bi hizkuntza erabiltzea berez da problematikoa. Gure kasuan are gehiago. Aldizkariaren funtzionamendua bera ere, euskara normaltasunez erabiltzen ez bada, baldintzatua geratzen da, problemak sortzen dira eta denborarekin, problemak saihestu nahirik, bat —euskara beti— murriztu eta desagertu egiten da. Komunikabideetan gaztelania askoz ere landuago dagoenez beti inpakto handiagoa lortzen du —albisteak direla, txisteak direla, etab.— eta euskara baztertuta geratzen da. Horregatik era honetako aldizkari gehienok euskara aukeratu dugu.

JAKIN.- Bai, argi dago aldizkari gehienak euskara aukeratu duzuela baina zergatik? Zein da aukera horren arrazoia?

EP.- Komunikabide handietan euskarak oso presentzia urria du eta guk ezin dezakegu ezer egin. Horrenbestez, egoera hori nolabait orekatu ahal izateko, euskarari prentsa lokalaren esparrua erreserbatu behar zaio eta normalizazioaren arloan aportaziorik handiena eman.

JFDT.- Nik esango nuke arrazoi bakarra zera dela: eragileak euskaltzaleak izatea. Euskararen alde egin dugu apostu. *Arrasate Pre s-en* kasuan, gainera, momentu batean Udalaren borondatearen gainetik. Eta oso planteamendu argia egin genien: nahi baduzue lagundu, lagundu, eta nahi ez baduzue lagundu, ez lagundu, baina guk euskaraz aterako dugu.

EUSKALKIAK/EUSKARA BATUA

JAKIN.- Herriko jendearengandik hurbil nahi dira aldizkar-
iok. Hizkuntzan ere bai?

JMI.- Gure kasuan, ortografia mailan eta, euskara batuaz jarraitzen dugu baina euskalkien edo azpieuskalkien adierazgarriak biltzen saiatzen gara eta derrigorrezkoa iruditzen zaigu. Euskaraz sekula irakurri ez duen jendearentzat mesedegaria da, eta azken finean, jendeak irakurtzea lortu behar dugu. Hori dela eta, herrietako kroniketan euskalkietara jotzen dugu eta erreportaietan, elkarrizketetan, eta eskualde osorako zuzenduta dauden sekzioetan euskalki guztien ezaugarrien konbinazioa biltzen dugu, batua azken finean.

JFDT.- Guk hasiera-hasieratik garbi ikusi genuen euskara batuaz egin behar genuela. Besteak beste, uste genuelako irakurle asko sekula euskaraz irakurri gabeak izango zirela, eta honenbestez, arazo bera izango zutela nahiz bizkaieraz nahiz batuaz idatzita egon. Azken batean, irakurri ez duenak ez du erreferentziarik. Bestalde, saiatu gara "batu" hori herriko euskarara hurbiltzen eta, oro har, ez dugu izan halako kezarik bertako euskara ez erabiltzearren.

EP.- Guk ere antzera jokatu dugu. Orritxo bat baino ez da bertako euskaraz egina. Gure bailaran bizkaiera estandarrak ez du inolako tradizioirik. Erreferentzia kultuak normalean gipuzkerazkoak izan dira beti. Hala ere, inportantea da hiztegi-mailan, esate baterako, edota esakeretan bertako euskarara hurbiltzea.

PRENTSA LOKALAREN ELKARTEA

JAKIN.- Guk dakigularik ez dago oraindik prentsa lokalare n elkarterik, aldizkari desberdinak koordinatu eta zenbait zerb-
itzu eskainiko lukeenik. Ez al da beharrezkoa horrelako zerbait
sortzea?

JMI.- Momentuz ez dago ezer. Hala ere interesgarria litzateke.
Gauza askotan sakondu beharra dago eta interesgarria litza-

teke hainbat gauzetarako: erakundeekiko eta merkatariekiko harremanak errazteko, subentzio-bideak bilatzeko, material teknologikoa erostean erraztasun handiagoak izateko, diru-laguntza bereziak, azkarragoak, indartsuagoak izateko, edukinari buruzko arazoak jorratzeko, jendearen prestakuntza hobetzeko, esperientziak ezagutzeko, gauzak eztabaidatzeko...

JFDT.- Egia da sakondu beharreko gauza asko dagoela eta bakoitzak bere aldetik sakontzea askotan oso zaila gertatzen dela eta horretara jo beharko dela. Beharrezkoa da, beraz, bilgune bat —Prensa Lokalaren Elkarte— esperientziak kontrastatzeko. Eginkizun desberdinak honela zerrendatuko nituzke nik: informazioa elkarri pasatzea, publizitate-merkatua elkarrekin lantzea, teknologiaz hornitzea eta beronen erabilpenaz jabetzea, kazetal prestakuntza, kazetal enpresa-prestakuntza. Arlo guzti hauek ezin ditzakegu banaka jorratu, elkarturik baizik. Dena den, denbora gehiegi ere ez da iragan prentsa lokala sortu zenetik. Beraz, normala da oraindik ezer ez egotea.

JAKIN.- Zer forma juridiko hartuko luke, elkartearena?

JFDT.- Eredua Kataluniakoaren antzekoa izan daiteke.

JAKIN.- Erdaraz argitaratzen diren aldizkariak ere sartuko lirateke elkarte hipotetiko horretan?

JFDT.- Hemen dugun hizkuntza arazoa ikusirik, zerbait egitekotan, nik euskarazko aldizkariarentzat bakarrik egingo nuke.

EP.- Bai, bestela, erdarazkoei indarra ematea baino ez genuke lortuko.

Elkarrizketatzailea:
JOAN MARI TORREALDAI

Transkribatzailea:
JON BERGARETXE

